

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ

Maatalousneuvos Esa Hiiva

Valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston
asiantuntijakuuleminen 2.10.2015

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2016 talousarvioksi (teemana maataloustulo ja kannattavuus)

Tämän hetken taloudellisiin ongelmiin maataloudessa liittyä monia samaan ajanjaksoon osuneita tekijöitä, jotka yhdessä rasittavat tilojen maksuvalmiutta ja kannattavuutta poikkeuksellisen laajasti. Tulojen pieneneminen ja korkeina säilyvät yritystoiminnan juoksevat kustannukset johtavat nopeasti lyhyemmän aikavälin maksuvalmiuden heikkenemiseen. Tämä puolestaan vaarantaa tuotannon peruskannattavuuden ja kaventaa olennaisesti tuotannon kehittämismahdollisuuksia. Viljelijätukien osuus maa- ja puutarhatalouden kokonaistuotosta on noin kolmannes. Tukien kokonaismäärä on vuoden 2016 tuotannolle likimain edellisvuoden tasolla (liite 6). Lisäksi EU-tasolla ja kansallisesti haetaan keinoja vaikean taloudellisen tilanteen helpottamiseksi.

Kaikissa keskeisissä maatalouden tuotantosuosunnissa yrittäjätulon ennakoitaan heikentyvän merkittävästi vuonna 2015 (kuvio 1). Yrittäjätulo saadaan vähentämällä kokonaistuotoista tuotantokustannukset. Silloin kun yrittäjätulo on negatiivinen, ei yrittäjä saa lainkaan palkkaa tekemälleen työlle, eikä korkotuottoa yritykseen sijoitetulle omalle pääomalle.

Markkinat:

- Vuoden 2013 alkupuolelta lähtien keskimääräiset tuottajahinnat ovat pudonneet tuntuvasti. Samalla jaksolla panoshinnat ovat kuitenkin säilyneet lähes ennallaan, ja maatalouden kannattavuus on tästä syystä selvästi heikentynyt (kuvio 2).
- Samalla kun EU:n maitokiintiöjärjestelmän päätyminen on kasvattanut maidontuotantoa EU:ssa, on Venäjän elokuussa 2014 asettama elintarvikkeiden tuontikielto aiheuttanut merkittäviä tappioita Suomen maidontuottajille. Maidon tuottajahinta on pudonnut Suomessa tuontikiellon aikana noin viidenneksen (kuvio 3).
- Maidon ohella muissakin keskeisissä maataloustuotteissa (vilja, liha) tuottajahinnat ovat yleisen markkinatilanteen takia matalalla tasolla.

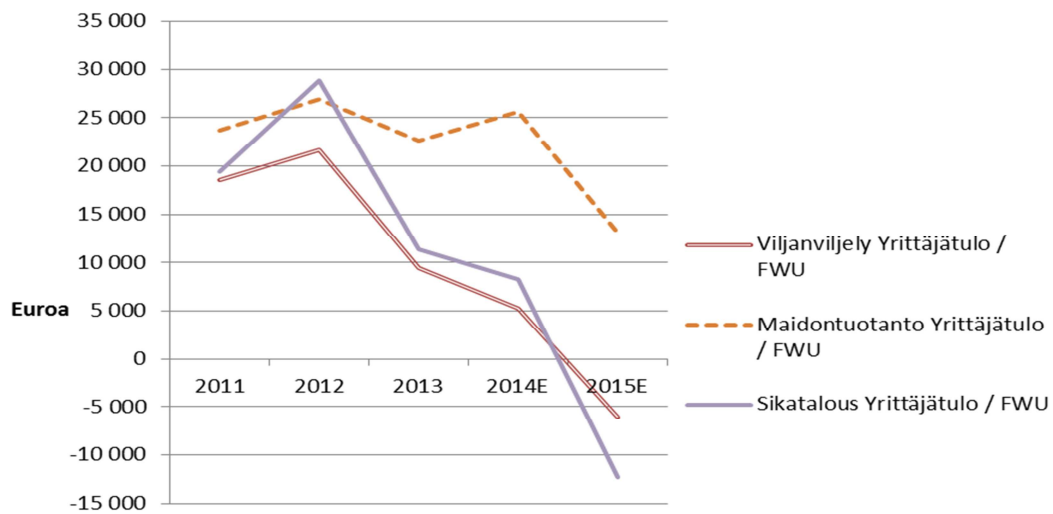
Kasvukauden sää:

- Myöhästyneet kylvöt ja kesän huonot sääolot tulevat aiheuttamaan paikoitellen merkittäviä sadonmenetyksiä. Luonnonvarakeskuksen ennakoarvion mukaan viljan kokonaissato tulee olemaan huomattavasti viime vuosia pienempi (kuvio 4).
- Laajoilla alueilla vettä on satanut kasvukauden aikana merkittävästi keskimääräistä enemmän. Myöhäisestä kylvöille pääsystä johtuen merkittävä osa sadosta on vielä korjaamatta.

Muita tekijöitä:

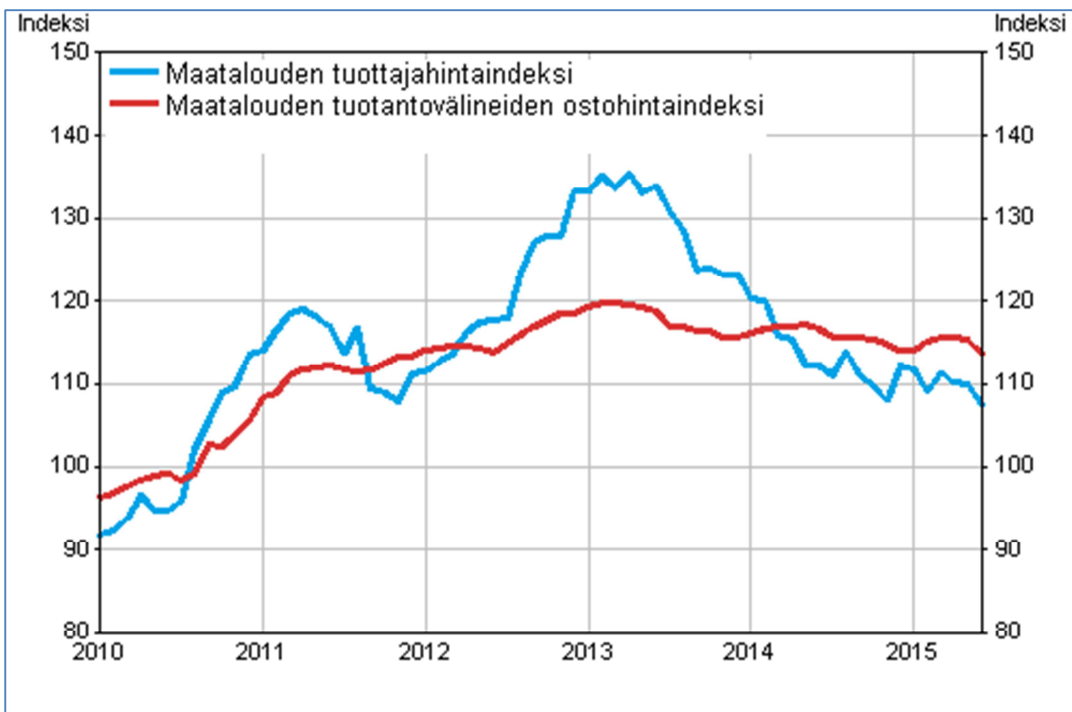
- Maatalouspolitiikan uudistuksesta aiheutuvat muutokset johtavat tukiprosessin ja maksuaikojen muutoksiin juuri kuluvana vuonna, mikä heikentää tilojen maksuvalmiutta loppuvuoden 2015 aikana. Vuodesta 2015 alkaen aiempaa pienempi osa viljelijäetuista voidaan maksaa tukivuoden aikana ja suurempi osuus maksetaan tukivuotta seuraavan vuoden puolella (kuvio 5).
- Vaikka korkotaso on edelleen hyvin matala, yleisen taloustilanteen ja rahoitusriskien takia pankit ovat kiristäneet lainansaannin ehtoja. Tämä osoittaa, että myös rahoitusalan näkökulmasta epävarmuus maatalouden kannattavuusnäköymistä on lisääntynyt.

Maatalouden yrittäjätulo* eräillä tuotantosunnilla (2011-2015**)

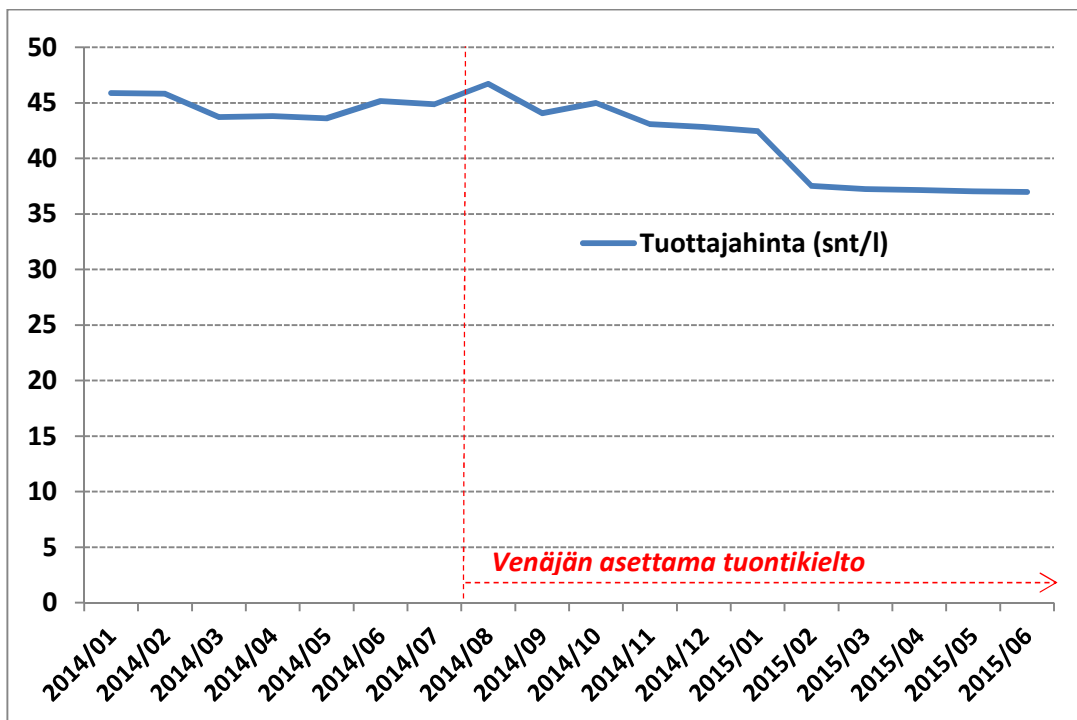

*Kaaviossa yrittäjätulo/ fwu tarkoittaa yrittäjätuloa kokopäiväisesti työskentelevän yhden yrittäjäperheen jäsenen työpanosta kohti
 **Vuoden 2014 ja 2015 vuoden tiedot ovat ennusteita, jotka on laadittu kannattavuuskirjanpito tietojen pohjalta

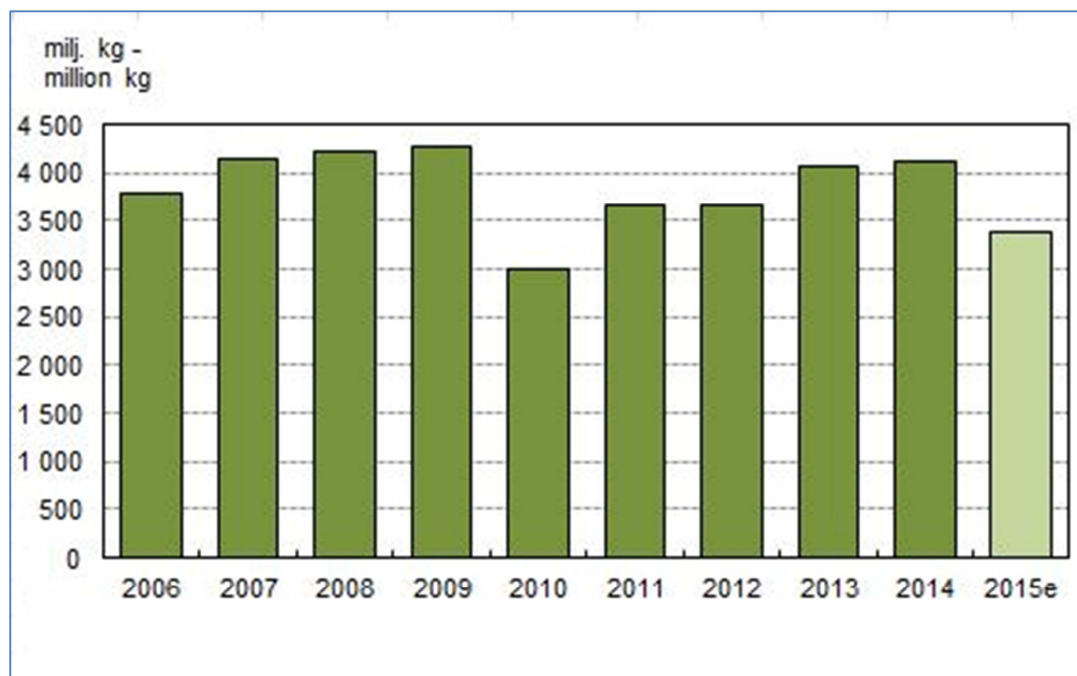
Kuvio 1. Keskimääräisen yrittäjätulon kehitys vuosina 2011-2015 (Luonnonvarakeskus).

Kuvio 2. Maatalouden tuottaja- ja panoshintakehitys 1/2010–6/2015 (2010=100, Tilastokeskus).

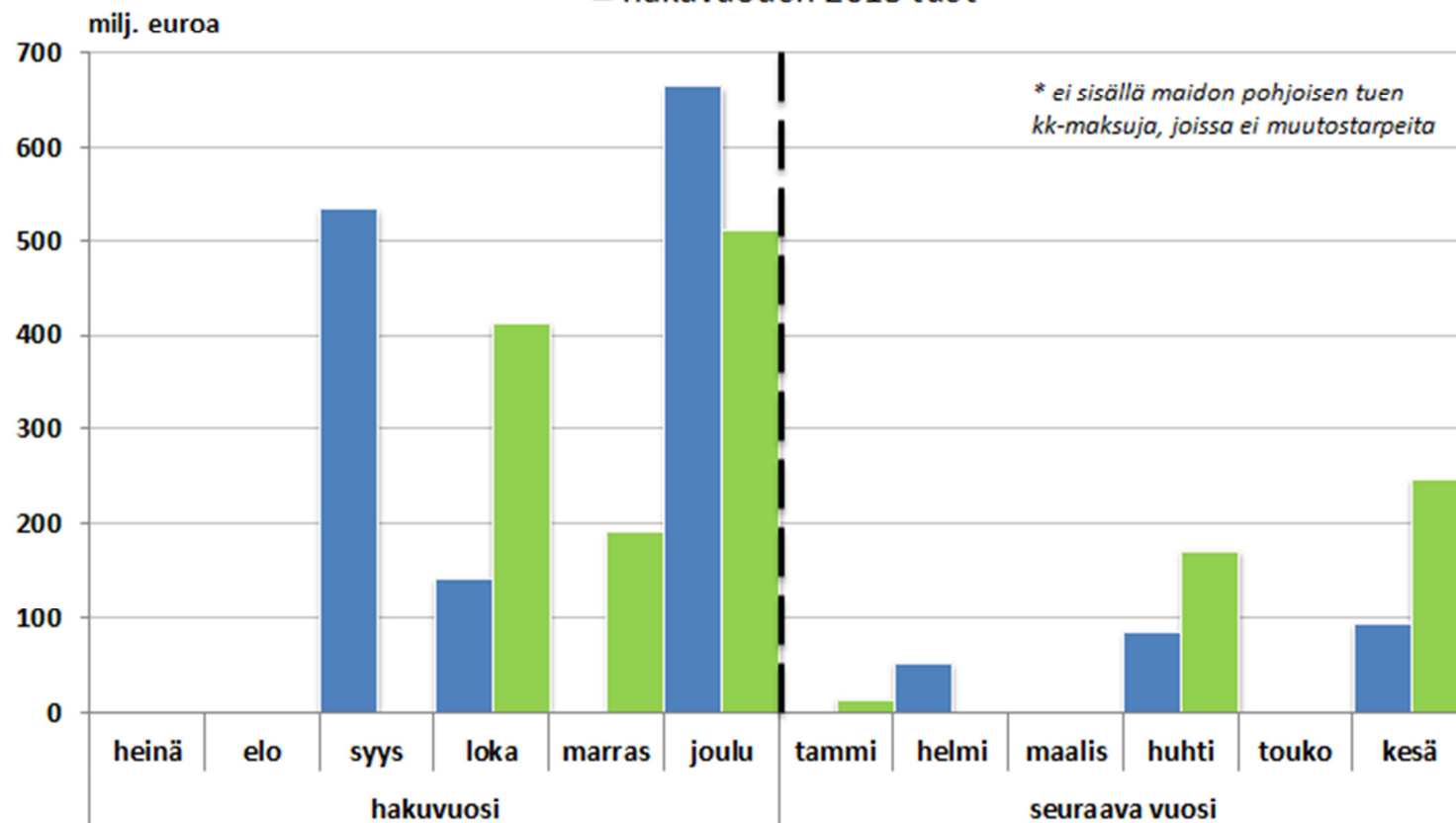
Kuvio 3. Maidon tuottajahinnan kehitys vuosina 2014-2015 (Luonnonvarakeskus)

Kuvio 4. Viljasato vuosina 2006-2015e (Luonnonvarakeskus)

Muutokset viljelijätukien* maksuajoissa hakuvuosien 2014 ja 2015 välillä

■ hakuvuoden 2014 tuet
■ hakuvuoden 2015 tuet

Kuvio 5. Viljelijätukien maksuajat hakuvuosina 2014 ja 2015.

Liite 6. Vuosien 2014—2016 viljelijätuet ja tukien EU-osuudet (milj. euroa)¹

	2014²	2015² arvio	2016 arvio
Eläinten hyvinvointikorvaukset	61	65	68
— valtion osuus	38	38	39
— EU:n osuus	23	27	29
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki	502	327	322
EU-tulotuki	513	523	523
Peltoalaperusteiset ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto ja ei-tuotannolliset investoinnit yhteensä	343	249	278
— valtion osuus	199	144	161
— EU:n osuus	144	105	117
Luonnonhaittakorvaukset yhteensä	421	552	547
— valtion osuus	244	455	450
— EU:n osuus	177	97	97
Yhteensä viljelijätuet	1 840	1 716	1 738
— valtion osuus	983	964	972
— EU:n osuus	857	752	766
— EU:n osuus, %	47	44	44

¹⁾Taulukossa on tarkasteltu vuosiin 2014–2016 kohdistuvaa tukea. Tuen maksatus voi jakautua tukivuodelle ja sitä seuraavalle vuodelle

²⁾Vuoden 2014 toisessa lisätalousarviossa budjetoitiin kertaluonteisesti 19,4 milj. euroa mom. 30.1044 maatalouden toimintaedellytysten turvaamiseksi. Vastaavalle momentille on esitetty määrärahaa vuoden 2015 III lisätalousarviossa